

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

De Postprædicamentis Aristotelis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

priori, quia ab ente reali & rationis nulla potest abstrahi ratio vniuersæ communis, ergo nec conceptus *ad* neque *in* erit communis Relationi reali & rationis.

61 Tertia difficultas est, vtrum terminus Relationis prædicamentalis possit esse ens rationis. Ratio dubitandi est, quia Relatio transcendentalis videtur esse ad ens rationis: cognitio enim de ente rationis dicit respectum transcendentalem, vt ad suum obiectum, ad ens rationis; ergo etiam Relatio prædicamentalis poterit respicere ens rationis. Hoc tamen argumentum non vrget: Primum enim nego consequentiam, quia Relatio prædicamentalis constituitur per ipsum terminum. vnde non potest esse realis Relatio prædicamentalis, si terminus sit ens rationis, quia nihil potest realiter componi per partem fictam. Relatio autem transcendentalis adæquatè est distincta ab ipso termino, & identitatur cum fundamento; vnde non videtur esse tanta repugnancia in eo quod ipsa sit realis, licet terminus non sit realis, dummodo fundamentum reale sit, quanta in Relatione prædicamentali. Secundo respondeo, negando Antecedens, scilicet, dari Relationem transcendentalem propriè ad ens rationis, quia Relatio transcendentalis propria debet esse ad aliud simpliciter; ens autem rationis, cum propriè nihil sit, non potest propriè esse aliud, ergo neque ad illud potest esse propria Relatio. Ad instantiam è cognitione respondeo, non habere propriè respectum ad ens rationis vt ad obiectum, quia ens rationis propriè non est obiectum, propriè enim & absolute nihil est, ergo illa cognitio non habet propriè terminum, licet nec obiectum proprium.

62 Vltima difficultas est, vtrum dari possit conceptus communis omnibus Relationibus. Ratio dubitandi est, quia si relatiuum in communi definitur, definiendū erit esse id quod respicit aliud. Hæc autem definitio videtur omnino pugnare his quæ hucusque diximus de mutuis relatiuis: relatiuum enim, quod definitur, comprehendit omnia relatiua, ergo *ad aliud*, quod ponitur tamquā terminus, debet esse distinctum ab omni relatiuo, alioquin non erit aliud à relatiuo. atqui sæpè terminus ipse est relatiuus, ergo non est aliud à relatiuo. Hæc ratio dubitandi magnum facessit negotium P. Suarez & Rubio apud Hurtadum Sectione vltimā, sed ego puto, non esse hinc specia- liorem difficultatem, quàm in definitione communi causæ, scilicet *causa est illud, quod influit esse in aliud*, ibi enim fit idem argumentum. Si enim causa comprehendit omnes causas, ergo om-

nes debent esse distinctæ ab illo *alio* quod ponitur in definitione: at sæpè ipsum *aliud* est causa, quia effectus vnius causæ est causa alterius. Ecce præsens difficultas, quæ etiam est eadem in definitione formæ, *forma est, quæ per vnionem sui cum subiecto illud perficit*, & tamen sæpè contingit, vt ipsum subiectum sit simul forma: idem etiam in definitione subiecti, idem in definitione vnionis, cognitionis, &c. Cui facile, omnis aliis solutionibus, quæ magis obscurant difficultatem quàm explicant, respondeo: Etiam si terminus ipse sit relatiuus, semper tamen omne relatiuum respicere aliud à se, quia tunc terminus non est relatiuus respectu sui, sed respectu alius à se; non ergo ita debet definitio explicari, *relatiuum est quod respicit aliud non relatiuum*, quem sensum intendit obiectio, & in quo fateor definitionem esse malam: sed debet sic explicari, *relatiuum est quod respicit aliud distinctum à se*, siue illud, quod respicitur, simul sit relatiuum ad aliud, siue non. Pro quo aduerte, terminum, qui simul est relatiuus, poni in eā definitione bis, semel quatenus definitur relatiuum, tunc autem ponitur in recto; secundo verò vt terminum & in obliquo per verbum illud *aliud*. Et idem contingit, quando definitur causa, vel forma, aut quæcumque alia res, quæ simul participat & rectum & obliquum definitionis.

Rogabis, quo sensu verum sit, quod in præfenti communiter docetur, scilicet ad relationem non dari per se motum, sed resultare ex positione termini & fundamenti. Respondeo, nihil aliud doceri eo axioma, nisi quod produciens v. g. albedinem per se non intendat eam constituere similem alteri albedini: est enim productio illius albedinis independens ab existentia alterius; eodem enim modo produceretur, ac si altera non esset producta; & in nostrā sententiā res est clarior, quia cum Relatio formaliter consistat in vtroque extremo, per quamlibet autem actionem non producatur vtrumque extremum, sed vnum tantum, inde est, vt per nullam actionem producatur formaliter Relatio. Dicitur autem resultare ex positione fundamenti & termini, non quia propriè & realiter resultet, cum non distinguitur realiter à fundamento & termino, sed quia ratione nostrā videtur ex vtroque resultare. Ego melius dicerem, produci formaliter per productionem vtriusque sine vllā resultantia, quia non distinguitur ab vtroque, sicut numerus binarius non resultat propriè ex positione duorum hominum, sed formaliter est ipsi duo homines. Et hæc de Relatione.

DE POSTPRÆDICAMENTIS ARISTOTELIS.

63 In libro de Postprædicamentis egit Aristoteles de Oppositionibus, de Prioritate, de Posterioritate, Simultaneitate, de Motu & modis Habendi aliquid, vt quæ de Prædicamentis dixerat, ex his clariore redderentur; sunt enim hæc omnibus Prædicamentis valde connexa. De propositionum Oppositionibus fuscè satis actum est in Summulis: de repugnantiā seu oppositione physica formarum inter se, suis locis agendum erit; non enim potest regula aliqua vniuersalis ad id dignoscendum tradi. Hoc solum in communi

dico, oppositionem hanc esse duplicem, aliam ex naturā rei, v. g. inter calorem & frigus, non enim possunt viribus naturæ in eodem subiecto coherere in gradu intenso, possunt tamen per miraculum; vnde alia est maior oppositio in ordine scilicet ad potentiam absolutam, ita vt nec Deus illas duas formas coniungere possit. Ea est in omnium sententiā inter formam & priuationem ipsius, item in communiori & veriori inter odium & amorem, assensum & dissensum de eodem obiecto.

De

De Prioritate & Posterioritate agemus lib. 2. Physicorum : nunc solum obserua, duas esse Prioritates (idem de Posterioritatibus) aliam *temporis*, vt quam habuit Adam respectu omnium hominum; aliam *nature*, quando res inter se simul tempore existentes vna est causa alterius, vel aliquid ad illam praequisitum, vt sol respectu lucis. Hæ duæ Prioritates & Posterioritates sunt reales, independentes ab intellectu. Alia potest esse Prioritas *rationis*, quando in eadem indiuisibili entitate intellectus concipit vnā formalitatem prius aliā, quæ prioritas est imperfecta, & solum per extrinsecam denominationem ab intellectu, sicut diximus Disput. v. dum egimus de compositione ex genere & differentia. Quot sunt species Prioritatis vel Posterioritatis, tot possunt esse species Simultaneitatis, vel

temporis, vt inter duos homines simul existentes; vel *nature*, vt inter concaulas; vel *ratione*, vt inter definitionem & definitum.

De Motu agemus libro 3. Physicorum. De modis Habendi aliquid, si sit respectu actuum intellectus & voluntatis, agemus in libris de Anima; si de modis habendi vestes & arma, agemus in Prædicamento Habitus. De modis habendi magnitudinem non pertinet ad Philosophum, sicut nec de modis habendi vxorem, bona temporalia, & similia, quæ omnia & sunt extra nostrum institutum, & ita facilia, vt Disputatione obfcureretur potius, quàm nouam lucem accipiant. Hæc breuiter attigisse sufficiat pro notitiâ huius libri de Postprædicamentis.

LIBER SEXTVS.

DE DOCTRINA ARISTOTELIS ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ SEV DE INTERPRETATIONE.

DVOBVS libris egit Aristoteles de propositione & eius partibus, item de proprietatibus, de veritate scilicet & falsitate: de hac re partim egimus in Summulis, partim agemus in libris de Anima, & etiam breuiter in presenti nonnulla perstringemus.

DISPUTATIO DECIMATERTIA.

De Signo, Nomine, Verbo, & Propositione.

SIGNVM est ratio generica ad Nomen, Verbum, & Propositionem, idè ante hæc nonnulla de Signo in communi trademus.

SECTIO I.

De Signo.

SUBSECTIO PRIMA.

Definitio Signi.

DIVVS Augustinus lib. 2. de Doctrina Christiana c. 1. & lib. de Principiis Dialecticæ cap. 5. definiuit Signum esse id, quod præter speciem sui, quam ingerit sensibus, aliquid aliud facit: in cognitionem venire. Hæc definitio nõ conuenit omnibus signis; quia signum formale, v. g. cognitio, dum manifestat aliud à se, non facit nos in sui venire notitiam. tantum ergo conuenit signis instrumentalibus: sed neque omnibus, quia species impressa est signum instrumentale, & tamen non est necessum vt ipsa cognoscatur. Signum autem in communi, prout abstrahit ab vtroque, definiri potest, est id quod facit nos in alicuius rei cognitionem venire.

Nonnullus cum obieisset sibi, hanc definitionem conuenire etiam aliis à definito, causa scilicet, quæ tamen non est signum; respondet, definitionem Signi tradi debere, vt sit illud quod ducit

in cognitionem rei significata per illud. Licet autem causa ducat in cognitionem effectus, hunc tamen non esse significatum per illam. Hæc responsio Primò displicet, quia nec in definitione signi in communi, quæ hæc est, id quod aliquid representat potentia cognoscitur; neque in eâ quam D. Augustinus tradit (vtraque autem probatur ab istis contra quos ago) ponitur ea particula significata per ipsum; iam ergo illæ definitiones erunt manca. Secundò, quia merito in eis definitionibus ea particula omittitur: si enim ponatur, sunt vitiosæ definitiones, quia rem non declarant, sed tam obscuram relinquunt, quàm fuerat antea. Dixi enim sapè, non esse bonam definitionem eam, in quâ repetitur verbum ipsum quod definitur; nam tunc ratione illius verbi definitio erit tam obscura, quàm definitam; vnde non potest benè dici, *filius est qui oritur à patre vt filius*, ergo similiter non poterit dici, *signum est illud per quod res significatur*, quia idem est ac dicere, *signum est illud per quod res denotatur tamquam per signum*, quâ in definitione nihil declaratur. Tertio tandem (quod ferè in præcedentem obiectionem recidet) quia significari vnum per aliud, nihil est aliud, quàm vnum esse signum alterius. Esse autem signum, est ex eo deueniri in cognitionem alterius; ergo sicut per eam vocem *signum*, vel per alteram particulam deuenire in cognitionem alterius, non excluditur causa à ratione signi, ita nec excludetur per illam vocem